

مسابقات فارسی ششم دبستان

از مجموعه مرشد

- بیش از ۱۰۰۰ پرسش چهارگزینه‌ای (شامل: آزمون‌های ورودی مدارس تیزهوشان و نمونه دولتی استان‌های سراسر کشور، آزمون‌های ورودی مدارس خاص و)
- بیش از ۱۰۰ نکته‌ی کلیدی ادبی – زبانی دوره‌ی ابتدایی که دانش‌آموزان ممتاز باید فراگیرند.
- پاسخ‌نامه‌ی تشریحی

مهرانگیز سلمانی

مرشد: مرجع رشد و شکوفایی دانش‌آموزان

ویژه دانش‌آموزان ممتاز و داوطلبان شرکت در مسابقات
و آزمون‌های ورودی مدارس تیزهوشان و برتر

**به نام خداوند جان و خرد
کزین برتر اندیشه برنگذرد**

برنام خداوند جان و خرد کزین برتر اندیشه برنگذرد

سپاس آفریننده‌ی بی‌همتا را که دست توانایش همواره یاریمان کرده تا قلم‌هایمان را در جهت آموختن و جلب رضایت حضرتش به حرکت درآوریم.

کتابی که هم‌اکنون پیش روی شماست با عنوان «مسابقات فارسی ششم دبستان»، از مجموعه کتاب‌های تیزهوشان (م‌رشد) می‌باشد که مجموعه‌ای از پرسش‌های چهارگزینه‌ای فارسی ششم ابتدایی است و از سؤالات آزمون‌های تیزهوشان (استعدادهای درخشان) و نمونه دولتی سی و یک استان که در سال‌های اخیر برگزار گردیده و هم‌چنین المپیادهای علمی، استعدادهای برتر مدارس، آزمون‌های ورودی مدارس، آزمون‌های جامع استانی و ... گردآوری شده است.

مؤلف، علاوه بر جمع‌آوری مجموعه سؤالات، سعی در انسجام بخشی به آموخته‌های دانش‌آموزان و ایجاد نظم و توالی مفاهیم را در سراسر کتاب داشته است؛ بدین صورت که سؤالات را به صورت درس به درس تفکیک نموده و هر پرسش را با ذکر منبع در مقابل آن، در درس مربوط قرار داده است.

در پاسخ‌نامه‌ی تشریحی، به تمام پرسش‌ها، پاسخ جامع داده شده است و به فراخور نیاز دانش‌آموزان به نکته‌های مهم برخی از پرسش‌ها به طور مفصّل پرداخته شده است.

پس از پایان درس هفدهم و تفکیک سؤالات هر درس، مجموعه‌ای از سؤالات ترکیبی از دروس مختلف طراحی شده است که نکته‌های چند درس را یک جا دربردارد.

در بخش نهایی این کتاب، آزمون سراسری تیزهوشان سال ۱۳۹۳-۹۴ و ۱۳۹۴-۹۵ و ۱۳۹۵-۹۶ و ۱۳۹۶-۹۷ به‌طور مجزا با پاسخ‌نامه‌ی تشریحی آورده شده است.

این کتاب می‌تواند به عنوان مرجع مهمی برای استفاده‌ی دانش‌آموزان پایه‌ی ششم ابتدایی، برای موفقیت در آزمون‌های مدارس استعدادهای درخشان، نمونه دولتی یا مدارس برتر قرار بگیرد.

باشد که این مجموعه سبب ارتقای سطح یادگیری و کسب موفقیت نهایی دانش‌آموزان عزیز میهنمان واقع شود. در این جا لازم می‌دانیم از مؤلف خانم مهرانگیز سلمانی، دبیر محترم مجموعه آقای مهندس هادی عزیززاده، ویراستار علمی آقای شهنام دادگستر و خانم‌ها: شقایق تاجیک (ویراستار) سکینه مظاهری (حروف‌چین)، بهاره خدای (گرافیست) و طوبی عینی‌پور (نمونه‌خوان) که در به ثمر رساندن این مجموعه زحمات زیادی متحمل شده‌اند، قدردانی کنیم.

امیدواریم معلمان گرامی، دانش‌آموزان و اولیای محترم با ارائه‌ی نظرات، انتقادات و پیشنهادهای خود، ما را در رفع اشکالات احتمالی این مجموعه و تقویت نقاط قوت آن یاری فرمایند.

فهرست

درس ۱: ستایش، معرفت کردگار

سؤالات درس ۱	۷
پاسخ نامه درس ۱	۲۰

درس ۲: پنجره‌های شناخت، ای مادر عزیز، هُد هُد

سؤالات درس ۲	۳۶
پاسخ نامه درس ۲	۴۳

درس ۳: هوشیاری، سخن

سؤالات درس ۳	۴۹
پاسخ نامه درس ۳	۵۲

درس ۴: داستان من و شما، حکایت علم و عمل

سؤالات درس ۴	۵۵
پاسخ نامه درس ۴	۶۱

درس ۵: هفت خان رستم، دوستان هم‌دل

سؤالات درس ۵	۶۷
پاسخ نامه درس ۵	۷۵

درس ۶: ای وطن، انواع مردم

سؤالات درس ۶	۸۲
پاسخ نامه درس ۶	۸۶

درس ۷: آزاد

درس ۸: دریاقلی، همه از خاک پاک ایرانیم

سؤالات درس ۸	۹۱
پاسخ نامه درس ۸	۹۴

درس ۹: رنج‌هایی کشیده‌ام که مپرس، باران

سؤالات درس ۹	۹۸
پاسخ نامه درس ۹	۱۰۱

درس ۱۰: عطار و جلال‌الدین، درخت علم

سؤالات درس ۱۰	۱۰۴
پاسخ نامه درس ۱۰	۱۰۷

درس ۱۱: شهدا خورشیدند، بوعلی و بهمنیار

سؤالات درس ۱۱	۱۱۰
پاسخ نامه درس ۱۱	۱۱۵

درس ۱۲: دوستی، مشاوره، شیر خدا

سؤالات درس ۱۲	۱۲۰
پاسخ نامه درس ۱۲	۱۲۷

درس ۱۳: درس آزاد

درس ۱۴: راز زندگی، عمر گران‌مایه، پیاده و سوار

سؤالات درس ۱۴	۱۳۴
پاسخ نامه درس ۱۴	۱۳۸

درس ۱۵: میوهی هنر، افلاطون و مرد جاهل

سؤالات درس ۱۵	۱۴۱
پاسخ نامه درس ۱۵	۱۴۶

درس ۱۶: آداب مطالعه، به گیتی به از راستی پیشه نیست

سؤالات درس ۱۶	۱۵۱
پاسخ نامه درس ۱۶	۱۵۵

درس ۱۷: ستاره‌ی روشن، آوای گنجشکان، نیایش

سؤالات درس ۱۷	۱۵۸
پاسخ نامه درس ۱۷	۱۶۲

پرسش‌های ترکیبی ۱۶۶

پاسخ تشریحی پرسش‌های ترکیبی ۱۹۲

سؤالات آزمون ورودی مدارس تیزهوشان برای سال تحصیلی ۹۳-۹۴ ۲۱۸

سؤالات آزمون ورودی مدارس تیزهوشان برای سال تحصیلی ۹۴-۹۵ ۲۲۳

سؤالات آزمون ورودی مدارس تیزهوشان برای سال تحصیلی ۹۵-۹۶ ۲۲۸

سؤالات آزمون ورودی مدارس تیزهوشان برای سال تحصیلی ۹۶-۹۷ ۲۳۲

(تیزهوشان استان فارس ۹۲)

۱- در کدام گزینه، «نهاد»، درست مشخص شده است؟

- (۱) ای مادر عزیز که جانم فدای تو (مادر)
 (۲) در خاک طلب، بذر دعا کاشته‌ام (بذر دعا)
 (۳) یا محمد، چون کار کنی، با یاران تدبیر کن. (محمد)
 (۴) شب شنفته است مناجات علی (شب)

(تیزهوشان کهگیلویه و بویر احمد ۹۲)

۲- در عبارت زیر، جمله‌ی سوم چه نوع جمله‌ای است؟

«حکیمی را پرسیدند که دوست بهتر است یا برادر؟ گفت: برادر نیز دوست به»

- (۱) خبری (۲) پرسشی (۳) امری (۴) عاطفی

۳- بیت زیر، با کدام یک از گزینه‌ها ارتباط معنایی کم‌تری دارد؟

«کوه و دریا و درختان همه در تسبیح‌اند
 نه همه مستمعی فهم کند این اسرار»

- (۱) بی‌یاد تو نیست هیچ مرغی
 (۲) ز بهر نیایش سر و تن بشست
 (۳) هر گل و برگی که هست، یاد خدا می‌کند
 (۴) هر کس به طریقی، صفت و حمد تو گوید
 در سبزه و باغ و بوستان‌ها
 یکی پاک جای پرستش بجست
 بلبل و قمری چه خواند؟ یاد خداوندگار
 بلبل به غزل‌خوانی و قمری به ترانه

(تیزهوشان آذربایجان شرقی - غربی ۹۲)

۴- در بیت زیر کدام آرایه‌ی ادبی استفاده شده است؟

«هر گل و برگی که هست یاد خدا می‌کند
 بلبل و قمری چه خواند؟ یاد خداوندگار»

- (۱) مبالغه (۲) تشبیه (۳) کنایه (۴) مراعات نظیر

(تیزهوشان استان بوشهر ۹۲)

۵- کدام جمله از نظر محتوایی با بقیه متفاوت است؟

- (۱) خیز و غنیمت شمار جنبش باد ربیع
 (۲) به دانش گرای و بدو شو بلند
 (۳) برو شیر درنده باش ای دغل
 (۴) باد بهاری وزید از طرف مرغزار

(تیزهوشان استان بوشهر ۹۲)

۶- با توجه به ترکیب‌های «نیک‌مرد و باد بهار» عبارت صحیح کدام است؟

- (۱) هر دو ترکیب وصفی هستند.
 (۲) هر دو ترکیب اضافی هستند.
 (۳) نیک‌مرد، ترکیب اضافی و باد بهار، ترکیب وصفی است.
 (۴) باد بهار، ترکیب اضافی و نیک‌مرد ترکیب وصفی است.

۷- کدام گزینه با بقیه ارتباط معنایی کمتری دارد؟

- ۱) بی‌یاد تو نیست هیچ مرغی
- ۲) سیرغ و عقاب و باز و شاهین
- ۳) هر گل و برگی که هست، یاد خدا می‌کند
- ۴) خیز و غنیمت شمار جنبش باد ربیع

در سبزه و باغ و بوستان‌ها
ذکر تو کند در آشیان‌ها
بلبل و قمری چه خواند؟ یاد خداوندگار
نالهی موزون مرغ، بوی خوش لاله‌زار

۸- کدام گزینه ترکیب وصفی است؟

- ۱) باد ربیع
- ۲) معرفت آفریدگار
- ۳) نالهی موزون
- ۴) یاد خدا

(تیزهوشان استان البرز ۹۲)

۹- در بیت زیر، نهاد کدام است؟

«جهان جمله فروغ روی حق دان / حق اندر وی ز پیدایی است پنهان»

- ۱) جهان
- ۲) حق
- ۳) فروغ
- ۴) جمله

(تالیفی)

۱۰- معنی کدام گزینه «فرصت مناسب» است؟

- ۱) قنیمت
- ۲) غنیمت
- ۳) غنیمت
- ۴) قنیمت

(تیزهوشان استان گیلان ۹۲)

۱۱- زمان [فعل دوم] در بیت «در او هرچه بگفتند از کم و بیش / نشانی داده‌اند از دیده‌ی خویش» در کدام گزینه به درستی مشخص شده است؟

- ۱) مضارع
- ۲) مستقبل
- ۳) ماضی استمراری
- ۴) ماضی نقلی

(تالیفی)

۱۲- کدام گزینه با متن زیر ارتباط معنایی بیش‌تری دارد؟

«اندیشه کردن اندر کار خالق و مخلوق، روشنایی افزایش اندر دل»

- ۱) باد بهاری وزید از طرف مرغزار
 - ۲) کسی که توانا شد و تندرست
 - ۳) برگ درختان سبز در نظر هوشیار
 - ۴) خداوند بخشنده‌ی دست‌گیر
- باز به گردون رسید نالهی هر مرغزار
خرد را به مغزش فروزندگی است
هر ورقش دقتی ست، معرفت کردگار
کریم خط‌ابخش پوزش‌پذیر

(تیزهوشان چهارمآل بفتیاری ۹۲)

۱۳- در جمله‌ی «گدای نیک‌انجام به از پادشاه بدفرجام»، گزاره کدام است؟

- ۱) گدای نیک انجام
- ۲) پادشاه بدفرجام
- ۳) به از پادشاه بدفرجام
- ۴) گدای نیک انجام به

(تیزهوشان استان همدران ۹۲)

۱۴- «نهاد» در کدام گزینه مشخص شده است؟

- ۱) تن زنده والا به ورزشی است
 - ۲) درد عشق کشیده‌ام که می‌پرس
 - ۳) دست در دامن مولا زد، در
 - ۴) آن دم صبح قیامت تأثیر
- که ورزشی مایه‌ی زندگی است
زهر هجری چشیده‌ام که می‌پرس
که علی‌بگنذر و از ما مگنذر
حلقه‌ی در، شد از او دامن‌گیر

۱۵- در بیت زیر، نهاد کدام است؟

(تیزهوشان استان کردستان ۹۲)

«بی یاد تو نیست هیچ مرغی در سبزه و باغ و بوستان‌ها»
 (۱) بی یاد تو (۲) سبزه و باغ (۳) هیچ مرغی (۴) تو

۱۶- کدام گزینه، دو جمله است؟

(نمونه دولتی تهران ۹۲)

(۱) هنگام ظهر، زحمت‌کشان و خستگان راه می‌گویند:
 (۲) در تابستان، آن دهقان سال‌خورده می‌گوید:
 (۳) خیز و غنیمت شمار، جنبش باد ربیع
 (۴) در زمستان، آن بی‌نوی در برف مانده می‌گوید:

۱۷- کدام گزینه ترکیب وصفی نیست؟

(نمونه دولتی تهران ۹۲)

(۱) داور دادگر جهان (۲) سیمای پرابهت عالمان
 (۳) استخوان‌های پوسیده‌ی جنگ‌جویان (۴) معرفت‌کردگار جهان

۱۸- تعداد جمله‌ها در کدام یک از بیت‌های زیر نادرست است؟

(نمونه دولتی تهران ۹۲)

(۱) خداوندا به فریاد دلم رس (۲) ره‌ی پیشم آور که فرجام کار
 (۳) خروشید و جوشید و برکنند خاک (۴) خدایا جهان پادشاهی تو راست
 (۱) کس بی‌کس تویی، من مانده بی‌کس (۴)
 (۲) تو خشنود باشی و من رسنگار (۴)
 (۳) ز سس زمین شد همه چاک‌چاک (۴)
 (۴) ز ما خدمت آید، خدایی تو راست (۴)

۱۹- تعداد ترکیب‌های اضافی و وصفی در کدام گزینه صحیح است؟

(نمونه دولتی تهران ۹۲)

(۱) باران اجابت، گران‌سنگ، بهشت‌جاودان، تیره‌دل
 (۲) شام یتیمان، فریاد دل، درخت علم، عمر گران‌مایه
 (۳) سپید موی، سبز قامت، باغ خدا، شاه عرب
 (۴) اشعار موزون، سنگ خارا، شکم‌خیره، بلنداندیشه
 (۲) ترکیب وصفی، ۲ ترکیب اضافی
 (۲) ترکیب اضافی، ۲ ترکیب وصفی
 (۲) ترکیب اضافی، ۲ ترکیب وصفی
 (۲) ترکیب وصفی، ۲ ترکیب اضافی

۲۰- کدام فعل به مفعول نیاز ندارد؟

(نمونه دولتی تهران ۹۲)

(۱) دوید (۲) خواند (۳) خورد (۴) گفت

۲۱- در کدام گزینه نهاد و گزاره به درستی مشخص شده است؟

(نمونه دولتی آذربایجان غربی ۹۳)

(۱) معلم گفت: بچه‌های هر پنج گروه دقت کنید.
 نهاد گزاره
 (۲) پروانه از گروه ایمان برخاست.
 نهاد گزاره
 (۳) امروز بهترین دوستم، جان مرا نجات داد.
 نهاد گزاره
 (۴) قسمت و سرنوشت، بهانه‌ی آدم‌های تنبل و خطاکار است.
 نهاد گزاره

۲۲- کدام یک از گزینه‌ها، در متن زیر وجود ندارد؟

(نمونه دولتی اردبیل ۹۳)

«خلیفه گفت: نشانی را درست گفתי، حال بگو بینم چند وقت است که در دجله نان می‌افکنی»

(۱) جمله‌ی پرسشی (۲) جمله‌ی عاطفی
 (۳) جمله‌ی خبری (۴) جمله‌ی امری

۲۳- بیت زیر چند جمله است؟

«هر گل و برگ که هست، یاد خدا می‌کند»

۵ (۱)

۴ (۲)

۳ (۳)

۲ (۴)

(نمونه دولتی ۹۳)

۲۴- کدام یک از ترکیب‌های زیر، ترکیب اضافی است؟

(۱) بلندی‌های پاک

(۲) درخت علم

(۳) ساعت پرخاطره

(۴) ستاره‌ی روشن

(نمونه دولتی ۹۳)

۲۵- کدام ترکیب با ترکیب‌های دیگر یکسان نیست؟

(۱) درختان بزرگ

(۲) باغ مصفا

(۳) نمره‌ی بیست

(۴) موی سیاه

(نمونه دولتی شهرستان‌های استان تهران ۹۳)

۲۶- نهاد و گزاره در مصرع زیر در کدام گزینه قرار دارد؟

«باز به گردون رسید، ناله‌ی هر مرغِ زار»

(۱) نهاد: گردون؛ گزاره: ناله‌ی هر مرغ‌زار

(۲) نهاد: باز؛ گزاره: مرغ‌زار

(۳) نهاد: ناله‌ی هر مرغ‌زار؛ گزاره: باز به گردون رسید

(۴) نهاد: باز به گردون رسید؛ گزاره: ناله‌ی هر مرغ‌زار

(نمونه دولتی شهرستان‌های استان تهران ۹۳)

۲۷- در مصرع «باد بهاری وزید از طرف مرغزار» کدام گزینه درست است؟

(۱) طرفِ مرغزار (موصوف و صفت)

(۲) باد بهاری (موصوف و صفت)

(۳) باد بهاری (مضاف و مضاف‌الیه)

(۴) باد بهار (موصوف و صفت)

(نمونه دولتی شهرستان‌های استان تهران ۹۳)

۲۸- در کدام عبارت، نهاد، نقش فاعلی دارد؟

(۱) گل، دو سه روزی است تو را میهمان

(۲) به نیروی تو یک به یک زنده‌ایم

(۳) تو خشنود باشی و من رستگار

(۴) بگریست سپیدار و چنین گفت دگر بار

(نمونه دولتی فراسان شمالی، جنوبی ۹۳)

۲۹- در بیت زیر، کدام یک از آرایه‌های ادبی به کار رفته است؟

«به نام آن که جان را فکرت آموخت»

(۱) تشخیص، مراعات نظیر

(۲) تشبیه، تشخیص

(۳) تناسب، تضمین

(۴) مراعات نظیر، تشبیه

(تالیفی)

۳۰- نهاد در کدام گزینه، به صورت «ضمیر» آمده است؟

(۱) هر ایرانی با آواهای دل‌نشین من پرورش می‌یابد.

(۲) بهمینار این حرف‌ها را بارها به او گفته بود.

(۳) حاکمی یکی از نزدیکان خود را به سوی هندوستان روانه کرد.

(۴) عامل پیوستگی و اتحاد همه اعضای این خانه، من هستم.

(نمونه دولتی فراسان رضوی ۹۳)

۳۱- بیت زیر از چند جمله تشکیل شده است؟

«چون که مہی چند بدین سان گذشت»

(۱) دو جمله

(۲) سه جمله

(۳) چهار جمله

(۴) یک جمله

(نمونه دولتی البرز ۹۳)

گشت خریف و گه جولان گذشت»

(نمونه دولتی قزوین ۹۳)

۳۲- در متن زیر، نهاد و مفعول به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

«این همه خلق را که شما بینید بدین چندین بسیاری، این همه را خالقی است.»

- (۱) شما - خلق (۲) شما - خالقی (۳) خلق - شما (۴) خالقی - شما

(نمونه دولتی زنجان ۹۳)

۳۳- کدام یک از ترکیب‌های زیر «مضاف و مضاف‌الیه» است؟

- (۱) گل خوش‌بو (۲) روزهای سرد
(۳) آسمان دل‌گیر (۴) زوزه‌ی گرگ

(نمونه دولتی سمنان ۹۳)

۳۴- در کدام گزینه، جای اجزای جمله تغییر نکرده است؟

- (۱) باد بهاری وزید از طرف مرغزار (۲) عمر گران‌مایه در این صرف شد
(۳) خندید بر او شعله که از دست که نالی (۴) آسان گذرد گر شب و روز و مه و سالت

(نمونه دولتی فارس ۹۳)

۳۵- در کدام گزینه، نهاد به درستی مشخص شده است؟

- (۱) فجر تا سینه‌ی آفاق شکافت (۲) دل شب محرم سر الله است
(۳) چشم بیدار علی خفته نیافت (۴) شب شفته است مناجات علی

(تألیفی)

۳۶- کدام واژه با واژه‌ی مشخص شده در بیت زیر هم‌خانواده نیست؟

- «به نزد آن که جانش در تجلی است»
(۱) تجلیل (۲) جلا
(۳) جلوه (۴) متجلی

(نمونه دولتی قم ۹۳)

۳۷- تعداد جمله‌های کدام بیت با بقیه فرق دارد؟

- (۱) تو نیکی می‌کن و در دجله انداز
(۲) به دست آهن تفته کردن خیر
(۳) جز دانش و حکمت نبود میوه‌ی انسان
(۴) ای نام تو روییده به گل‌دان لبم
که ایزد در بیابانت دهد باز
به از دست بر سینه پیش امیر
ای میوه‌فروش هنر، این دکه و بازار
در مرحمت تو غوطه‌ور روز و شبم

(نمونه دولتی کردستان ۹۳)

۳۸- در بیت زیر، نهاد کدام است؟

- «اشرف و انجب تمام ملل یادگار قدیم دورانیم»
(۱) انجب (۲) ما (۳) ملل (۴) اشرف

(نمونه دولتی مازندران ۹۳)

۳۹- کدام یک از جمله‌های زیر، فقط دارای دو ترکیب وصفی است؟

- (۱) اسکندر با سپاهی عظیم، قسمتی از خاک ایران را درنوردید.
(۲) در مراسم رژه یا دیگر مراسم بزرگ در مسابقات ورزشی، سرود ملی نواخته می‌شود.
(۳) خورشید چشمان زیبای خود را گشود.
(۴) آدم‌ها در یک چشم برهم زدن می‌توانند آب پاک و گل زیبا را به زباله تبدیل کنند.

۴۰- نوع جمله‌های ابیات زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

«هر آن کس که با تو نگوید درست چنان دان که او دشمن جان توست»

- (۱) خبری، خبری، خبری
(۲) خبری، امری، خبری
(۳) پرسشی، خبری، امری
(۴) پرسشی، عاطفی، خبری

(نمونه دولتی هرمزگان ۹۳)

۴۱- تعداد جمله‌های کدام بیت، صحیح ذکر شده است؟

- (۱) نابرده رنج، گنج میسر نمی‌شود
(۲) ندیدم خوش تر از شعر تو حافظ
(۳) مگوی انده خویش با دشمنان
(۴) به دانش گرای و بدو شو بلند

(نمونه دولتی یزد ۹۲)

۴۲- کدام جمله از نظر محتوای با بقیه فرق می‌کند؟

- (۱) برو شیر درنده باش ای دغل
(۲) مزن بر سر ناتوان دست زور
(۳) دریغ است ایران که ویران شود
(۴) مکن کاری که هوشیاران بخندند

(المپیاد علمی)

۴۳- کدام بیت با ضرب‌المثل «شکر نعمت، نعمت افزون کند» قرابت معنایی بیش‌تری دارد؟

- (۱) بنده همان به که ز تقصیر خویش
(۲) فضل خدای را که تواند شمار کرد
(۳) در نعمت خدای بگشاید
(۴) گناه آید از بنده‌ی خاکسار

(مسابقات علمی)

۴۴- کدام گزینه از یک جمله‌ی امری و یک جمله‌ی خبری تشکیل شده است؟

- (۱) عجب هوای دل‌پذیری! پنجره‌ها را باز کنید.
(۲) قلب برای همین است دیگر؛ مگر نه؟
(۳) آزاد با سنگ بر سر گرگ کوبید و او را کشت.
(۴) به بزرگ‌ترها احترام بگذارید؛ این، شرط ادب است.

(مسابقات علمی)

۴۵- بیت زیر چند جمله دارد؟

- «یکی کوه بد نامش البرز کوه به خورشید نزدیک و دور از گروه»
(۱) ۳ جمله
(۲) ۵ جمله
(۳) ۴ جمله
(۴) ۲ جمله

(تیزهوشان ۹۱)

۴۶- در جمله‌ی زیر، نهاد، قید و فعل به ترتیب کدامند؟

«من دیروز لباس‌های خودم را شستم.»

- (۱) من، شستم، دیروز
(۲) دیروز، شستم، من
(۳) من، دیروز، شستم
(۴) شستم، دیروز، من

(تیزهوشان ۹۱)

۴۷- در بیت «خداوند بخشنده‌ی دست‌گیر کریم خطابش پوزش‌پذیر» چند صفت وجود دارد؟

- (۱) ۲ صفت
(۲) ۳ صفت
(۳) ۴ صفت
(۴) ۵ صفت

(شاهد)

۴۸- در بیت «خیز و غنیمت شمار جنبش باد ربیع ناله‌ی موزون مرغ، بوی خوش لاله‌زار» چند مفعول وجود دارد؟ (شاهد)
 (۱) ۱ مفعول (۲) ۲ مفعول (۳) ۳ مفعول (۴) ۴ مفعول

۴۹- در کدام گزینه، کلمات، مترادف یکدیگر نیستند؟ (شاهد)
 (۱) مرغ و چمن (۲) موزون و هماهنگ
 (۳) مشفق و مهربان (۴) مستمع و گوینده

۵۰- با توجه به بیت «باد بهاری وزید از طرف مرغزار باز به گردون رسیده ناله‌ی هر مرغ زار» کدام گزینه نادرست است؟ (شاهد)
 (۱) «باد بهاری» موصوف و صفت است. (۲) «مرغ‌زار» مضاف و مضاف‌الیه است.
 (۳) «گردون» به معنی «آسمان» است. (۴) کلمه‌ی «باز» قید تکرار است.

۵۱- در کدام یک از فعل‌های زیر، نهاد جمله، فاعلی نیست؟ (آزمون علمی)
 (۱) گفته است. (۲) شسته است. (۳) سودمند است. (۴) آمده است.

۵۲- آیه‌ی مقابل با کدام بیت از نظر مفهوم یکی است؟ (آزمون جامع استانی)
 «يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ»
 (۱) خیز و غنیمت شمار، جنبش باد ربیع
 (۲) هر گل و برگ‌گی که هست، یاد خدا می‌کند
 (۳) برگ درختان سبز در نظر هوشیار
 (۴) آب از چه همه زلال خیزد

۵۳- با توجه به بیت زیر، کدام گزینه درست است؟ (آزمون علمی)
 «برگ درختان سبز، در نظر هوشیار هر ورقش دفترست معرفت کردگار»
 (۱) زیبایی خداوند (۲) قدرت خداوند (۳) شناخت خداوند (۴) شکوه و جلال خداوند

۵۴- در جمله‌ی «مجید صادقی، معلم کلاس ششم، مهربان است.» نهاد و گزاره به چه صورت است؟ (آزمون علمی)
 (۱) مجید - کلاس ششم (۲) ششم - معلم است.
 (۳) مجید صادقی - معلم کلاس ششم - مهربان است. (۴) مجید صادقی - معلم کلاس ششم مهربان است.

۵۵- معمولاً نهاد و گزاره، در جمله‌های آشکار هستند. (آزمون ورودی)
 (۱) پرسشی (۲) خبری (۳) امری (۴) خبری و پرسشی

۵۶- در کدام گزینه، نهاد، آشکار نیست؟ (المپیاد علمی)
 (۱) رشت‌ای در گردنم اکلنده دوست
 (۲) خیز و غنیمت شمار جنبش باد ربیع
 (۳) باد بهاری وزید از طرف مرغزار
 (۴) باز به گردون رسیده ناله‌ی هر مرغ زار

۵۷- بیت زیر، دارای چند جمله است؟ (آزمون ورودی)
 «مرغ زیرک که می‌رمید از دام با همه زیرکی به دام افتاد»
 (۱) ۴ جمله (۲) ۳ جمله (۳) ۲ جمله (۴) ۱ جمله

۵۸- کدام گزینه، از نظر نوع جمله، با بقیه فرق دارد؟

- (۱) خیز و غنیمت شمار، جنبش باد ربیع
(۲) شب شفته است مناجات علی
(۳) حق اندر وی زپیدایی است پنهان
(۴) مرغ زیرک که می‌رمید از دام

(آزمون ورودی)

۵۹- نهاد را در این جمله مشخص کنید. «در خان چهارم، رستم با جادوگری روبه‌رو می‌شود.»

- (۱) در خان چهارم (۲) رستم (۳) جادوگر (۴) رستم و جادوگر

(آزمون ورودی)

۶۰- در کدام جمله، نهاد، فاعل است؟

- (۱) بیمار، تشنه است.
(۲) رفیق بد، باعث گمراهی می‌شود.
(۳) ابراهیم بت‌ها را شکست.
(۴) کودک گرسنه است.

(آزمون ورودی)

۶۱- معنی کلمه‌های «ربیع، شتا، خلقت، نغمه» به ترتیب در کدام گزینه دیده می‌شوند؟

- (۱) بهاری، عجله، آفریدن، آواز
(۲) بهار، زمستان، خالق، سرود
(۳) بهار، زمستان، آفرینش، آهنگ
(۴) بهار، تابستان، آفریده، سرود

(مرحله اول المپیاد علمی)

۶۲- در کدام یک از ابیات زیر، دو واژه‌ی تقریباً هم‌معنی با یکدیگر وجود دارد؟

- (۱) خداوند بخشنده‌ی دست‌گیر
(۲) جهان جمله فروغ روی حق دان
(۳) خرد را نیست تاب نور آن روی
(۴) به نام خدایی که جان آفرید
(۱) کریم خطابخش پوشش‌پذیر
(۲) حق اندر وی زپیدایی است پنهان
(۳) برو از بهر او چشم دگر جوی
(۴) سخن گفتن اندر زبان آفرید

(تالیفی)

۶۳- ساختار کدام جمله با نمودار زیر مطابقت ندارد؟

- (۱) زندگی چیست؟
(۲) جمشید، فرمانروای کشور ایران است.
(۳) او کتاب خریده است.
(۴) احترام به پدر و مادر واجب است.

(آزمون جامع استانی)

۶۴- جمله‌ی «خیز و غنیمت شمار، جنبش باد ربیع» چگونه جمله‌ای است؟

- (۱) پرسشی (۲) خبری (۳) عاطفی (۴) امری

(آزمون علمی)

۶۵- در کدام جمله، نهاد از کلمات بیش‌تری تشکیل شده است؟

- (۱) دریا دار دریا، دل به اعماق آبی اقیانوس فروشد.
(۲) جادوان خوش نقش و نگار مکار، گریختند.
(۳) پیر فرزانه‌ی ما از بر ما رفت.
(۴) آن خورشید هنر، گرچه زود غروب کرد، اما همیشه تابان است.

(مسابقه علمی آینده‌سازان)

۶۶- در کدام گزینه‌ی زیر، جمله‌ی امری وجود دارد؟

- (۱) از خدا خواست او را یاری کند.
(۲) آمادگی خود را برای انجام کار اعلام کرد.
(۳) از جواهرات بالای کوه، پایین بریز.
(۴) چگونه از این بلندی پایین بیایم؟

(المپیاد علمی)

۶۷- با توجه به بیت «ز فضلش هر دو عالم گشت روشن ز فیضش خاک آدم گشت گلشن» کدام گزینه غلط است؟ (تألیفی)

- (۱) هر دو عالم: نهاد
(۲) خاک آدم: ترکیب اضافی است
(۳) فیض: متمم
(۴) گلشن: متمم

۶۸- کدام واژه درست معنی نشده است؟ (آزمون‌های استعداد‌های برتر)

- (۱) ربیع: گلاب
(۲) موزون: هماهنگ
(۳) فضل: دانش
(۴) طمع: حرص

۶۹- در ترکیب‌های زیر، کدام گزینه درست است؟ (نمونه دولتی گلستان ۹۳)

- (۱) شام یتیمان (وصفی) آداب زندگی (اضافی)
(۲) فکر خلاق (اضافی)، فکر بوعلی (اضافی)
(۳) سربازان غیور (وصفی) میوه‌ی انسان (اضافی)
(۴) آفتاب خاور (وصفی) میراث نیاکان (وصفی)

۷۰- بیت «در او هر چه بگفتند از کم و بیش نشانی داده‌اند از دیده‌ی خویش» چند جمله است؟ (سایت معلم ششم)

- (۱) دو
(۲) یک
(۳) چهار
(۴) سه

۷۱- در کدام مصراع از قطعه شعر زیر، مهم‌ترین جزء گزاره وجود ندارد؟ (سایت معلم ششم)

- دزد عیاری به فکر دست برد
در کمین رهنوردان می‌نشست
گاه ره می‌زد، گسی ره می‌سپرد
هم گله می‌برد و هم سر می‌شکست
- (۱) مصراع نخست
(۲) مصراع دوم
(۳) مصراع سوم
(۴) مصراع چهارم

۷۲- بیت «لحظه‌ای خوش بوده‌ایم و رفته‌ایم آن‌که عمر جاودانی داشت، کیست؟» چند جمله است؟ (سایت معلم ششم)

- (۱) دو
(۲) سه
(۳) چهار
(۴) پنج

۷۳- کدام یک از واژه‌های مشخص شده، «نهاد» نیست؟ (سایت معلم ششم)

- باغبانی، قطره‌ای بر برگ گل
گفت: من خندیده‌ام تا زاده‌ام
دید و گفت: این چهره، جای اشک نیست
دوش بر خندیدم بلبل گریست
- (۱) باغبان
(۲) قطره
(۳) من
(۴) بلبل

۷۴- مهم‌ترین بخش گزاره است. (سایت معلم ششم)

- (۱) فعل
(۲) مفعول
(۳) مسند
(۴) متمم

۷۵- در کدام یک از گزینه‌های زیر، در مصرع اول، «نهاد» وجود ندارد؟ (سایت معلم ششم)

- (۱) چنین است رسم سرای درشت
(۲) در دیر مغان آمد، یارم قدحی در دست
(۳) هرگز نرسد به منزل عشق
(۴) یارم چو قدح به دست گیرد
گسی پشت به زین و گه زین به پشت
مست از می و می‌خواران از نرگس مستش مست
بی‌بدرقه‌ی تو کاروان‌ها
بازار بُتان شکست گیرد

۷۶- در کدام گزینه حرف ربط آمده است؟

- ۱) خیز و غنیمت شماره، جنبش باد ربیع
- ۲) برگ درختان سبز در نظر هوشیار
- ۳) باد بهاری وزید از طرف مرغزار
- ۴) به نزد آن که جانش در تجلی است

(سایت معلم ششم)

۷۷- نوع جمله‌های کدام یک از ابیات زیر، با سایر آن‌ها تفاوت دارد؟

- ۱) خیز و غنیمت شماره، جنبش باد ربیع
- ۲) بی‌یاد تو نیست هیچ مرغی
- ۳) هرگز نرسد به منزل عشق
- ۴) رشته‌ای در گردنم افکنده دوست

(سایت معلم ششم)

۷۸- در کدام یک از ابیات زیر، «ترکیب وصفی» بیش‌تری وجود دارد؟

- ۱) ای مادر عزیز که جانم فدای تو
- ۲) خیز و غنیمت شماره، جنبش باد ربیع
- ۳) مرغ زیرک که می‌ریمد از دام
- ۴) ای دل اندر بند زلفش از پریشانی منال

(سایت معلم ششم)

۷۹- کدام یک از جمله‌های زیر از لحاظ نوشتاری از سایر گزینه‌ها صحیح‌تر است؟

- ۱) دهنتو باز نکن.
- ۲) من و علی با برادر علی به سفر می‌رویم.
- ۳) یکی باید به خودت بگه.
- ۴) دیروز با اون‌ها به پارک رفتم.

(آزمون ورودی)

۸۰- تمام واژگان داده شده در گزینه‌های زیر، دو به دو هم معنا و مترادف یکدیگر هستند به جز...

- ۱) ربیع و بهار
- ۲) فاخته و کوکو
- ۳) موزون و هماهنگ
- ۴) مرغزار و لانه‌ی پرندگان

(آزمون ورودی)

۸۱- در بیت زیر روی کدام یک از صفات بید، تأکید شده است؟

«شاخ که با میوه‌هاست، سنگ به پا می‌خورد
بید مگر فارغ است از ستم نابه‌کار»

- ۱) زیبایی بید
- ۲) عاشق بودن بید
- ۳) آزادگی
- ۴) میوه ندادن بید

(آزمون ورودی)

۸۲- در کدام یک از گزینه‌های زیر نام سراینده‌ی «بوستان» آمده است؟

- ۱) چرا حافظ چو می‌ترسیدی از هجر
- ۲) سعدی تو کیستی که در این حلقه‌ی کند
- ۳) چنین گفت فردوسی پاک‌زاد
- ۴) ز نوای مرغ یاقق بشنو که در دل شب

(آزمون ورودی)

۸۳- کدام یک از گزینه‌های زیر درباره‌ی «چراغ دل» صحیح است؟

- (۱) چراغ به دل تشبیه شده است.
 (۲) دل به چراغ تشبیه شده است.
 (۳) چراغ دل استعاره است.
 (۴) ترکیب وصفی است.

(آزمون‌های تیزهوشان مبتکران)

بلبل و قمری چه خواند؟ یاد خداوندگار
 هر ورقش دفترى است معرفت کردگار
 ذکر تو کند در آشیان‌ها
 مرغ، تسبیح گوی و من خاموش

(آزمون‌های تیزهوشان مبتکران)

«رو کرد به همکارانش و گفت: «این جا باش، من پایین کشیک می‌دم، بعد من می‌آیم بالا، تو برو پایین کشیک بکش و چایی هم بخور.»

- (۱) پرسشی (۲) خبری (۳) امری (۴) عاطفی

۸۶- بیت: «برگ درختان سبز در نظر هوشیار / هر ورقش دفترى است، معرفت کردگار» به کدام مفهوم نزدیک‌تر است؟

(آزمون‌های تیزهوشان مبتکران)

- (۱) شناخت خداوند از روی نشانه‌هایش
 (۲) پی بردن به زیبایی‌های آفرینش
 (۳) کنجکاوى انسان‌های باهوش و دانا
 (۴) اهمیت طبیعت در نظر خداوند

(آزمون‌های تیزهوشان مبتکران)

۸۷- مفهوم بیت زیر به کدام گزینه نزدیک‌تر است؟

- «هر گل و برگى که هست، یاد خدا مى‌کند
 فقط انسان‌ها خدا را به یگانگی می‌ستایند.
 همه‌ی هستی با زبان خاص خود، خدا را به یگانگی می‌ستایند.
 آواز خوش بلبل و نغمه‌های غم‌انگیز قمری، خود نوعی ستایشگریست.
 درختان، یگانگی خدا را فریاد می‌زنند.»

(آزمون‌های تیزهوشان مبتکران)

۸۸- نهاد در کدام بیت درست مشخص نشده است؟

- (۱) نمودش بس که دور آن راه نزدیک
 (۲) هرگز نرسد به منزل عشق
 (۳) تو خدای بسى شریکی
 (۴) باد بهاری وزید از طرف مرغزار
 شدش گیتی به پیش چشم، تاریک
 بسى بدرقه‌ی تو کاروان‌ها
 تو یگانهای و داننا
 باز به گردون رسید ناله‌ی هر مرغزار

۸۹- کدام گزینه با بیت زیر ارتباط معنایی دارد؟

(آزمون‌های تیزهوشان مبتکران)

«هر گل و برگ که هست، یاد خدا می‌کند / بلبل و قمری چه خوانند؟ یاد خداوندگار»

- ۱) پروانه نیستم که به یک شعله جان دهم
- ۲) ای مرغ سحر عشق ز پروانه بیاموز
- ۳) گفتم این، شرط آدمیت نیست
- ۴) نه بر اوج ذاتش، پرد مرغ وهم (خیال)
- شمم که جان‌گدازم و دودی نیآورم
- کان سوخته را جان شد و آواز نیامد
- مرغ تسبیح گوی و من، خاموش
- نه در ذیل و صفش، رسد دست فهم

۹۰- در کدام گزینه معنی درست کلمات «موزون، ربیع، غنیمت» آمده است؟

(آزمون‌های تیزهوشان مبتکران)

- ۱) دارای وزن، بهاری، مال جنگی
- ۲) سنجیده، بهار، فرصت
- ۳) خوش‌آواز، بهاران، فرصت
- ۴) سنجیده شده، بهار، پیروزی

۹۱- در کدام گزینه، گزاره بر نهاد مقدم نشده است؟

(آزمون‌های تیزهوشان مبتکران)

- ۱) باز به گردون رسید، ناله‌ی هر مرغ زار
- ۲) باشد اندر پرده‌بازی‌های پنهان، غم مخور
- ۳) سرزنش‌ها گر کند خار مگیلان، غم مخور
- ۴) هر ورقش دفترست، معرفت کردگار

۹۲- در بندهای داده شده از سهراب سپهری، کدام جمله از نظر محتوا یافت نمی‌شود؟

(آزمون‌های تیزهوشان مبتکران)

- ۱) امری
- ۲) عاطفی
- ۳) پرسشی
- ۴) خبری
- «دشت‌هایی چه فراخ / کوه‌هایی چه بلند / من در این آبادی، پی چیزی می‌گشتم / پی خوابی شاید / پی نوری، ریگی، لبخندی / پای نی‌زاری ماندم، باد می‌آمد، گوش دادم / چه کسی با من حرف می‌زد / راه افتادم»

۹۳- نقش دستوری واژه‌های مشخص شده، در کدام گزینه متفاوت است؟

(آزمون‌های تیزهوشان مبتکران)

- ۱) باد بهاری وزید از طرف مرغزار
- ۲) خیز و غنیمت‌شمار، جنبش باد ربیع
- ۳) ناله‌ی موزون مرغ، بوی خوش لاله‌زار
- ۴) بشکند سوگند، مرد کژ سخن

۹۴- در کدام گزینه، نهاد بعد از گزاره قرار گرفته است؟

(آزمون‌های تیزهوشان مبتکران)

- ۱) خواندنی است شاهنامه.
- ۲) ریشه‌ی اصلی ترس‌های نادرست جهل و نادانی است.
- ۳) من با همه‌ی زیرکی و هوشیاری، باز هم اشتباه کردم.
- ۴) مطالعه‌ی زندگی بزرگان نشان می‌دهد که با اعتماد به خود به موفقیت رسیده‌اند.

۹۵- کدام گزینه با توجه به معنای کلمه‌های «مرغزار، طمع» درست است؟

(آزمون‌های تیزهوشان مبتکران)

- ۱) سبزه‌زار، آرزو
- ۲) چمنزار، حرص
- ۳) نوعی مرغ، آرزو
- ۴) پرنده‌ی ناتوان، خوردنی

۹۶- در بیت زیر چرا دل به چراغ تشبیه شده است؟

« بنام آن که جان را فلکرت آموخت چراغ دل به نور جان برافروخت »

- ۱) چون دل با گناه تاریک می شود مانند چراغ خاموش.
- ۲) چون زیبایی ها و جمال خداوند فقط با دل امکان پذیر است و دیدن زیبایی های طبیعت هم با نور و چراغ امکان پذیر است.
- ۳) چون دل مانند چراغ روشن است.
- ۴) چون چراغ وسیله ای است که در تاریکی راهنمای انسان است.

۹۷- گلشن راز اثر است.

- ۱) شیخ محمود شبستری
- ۲) شیخ فریدالدین عطار
- ۳) مصلح الدین سعدی شیرازی
- ۴) خواجه عبدالله انصاری

۹۸- در کدام بیت مسند وجود دارد؟

- ۱) خرد را نیست تاب نور آن روی
 - ۲) به نام آن که جان را فلکرت آموخت
 - ۳) در او هر چه بگفتند از کم و بیش
 - ۴) ز فضلش هر دو عالم گشت روشن
- برو از بهر او چشم دگر جوی
چراغ دل به نور جان برافروخت
نشانی داده اند از دیده ی خویش
ز فیضش خاک آدم گشت گلشن

۹۹- در بیت زیر چه آرایه ای به کار رفته است؟

«به نزد آن که جانش در تجلی است همه عالم کتاب حق تعالی است»

- ۱) تشبیه
- ۲) تشخیص
- ۳) تناسب
- ۴) مبالغه

۱۰۰- اگر بیت زیر پنجمین بیت از یک شعر بلند باشد، قالب شعر چیست؟

«خرد را نیست تاب نور آن روی برو از بهر او چشم دگر جوی»

- ۱) قصیده
- ۲) غزل
- ۳) مثنوی
- ۴) قطعه

نکته‌ی ۱: هر جمله، از دو قسمت نهاد و گزاره تشکیل می‌شود.

نهاد: قسمتی از جمله است که درباره‌ی آن خبری داده می‌شود. در حقیقت، نهاد، صاحب خبر است.

گزاره: گزارش یا خبری است که درباره‌ی نهاد، داده می‌شود.

★ نهاد می‌تواند یک کلمه باشد و یا از گروهی از کلمات تشکیل شود. مانند:

شب، شفته است مناجات علی

پیرمرد خسته، نگاهی به اطراف خود انداخت.

سیرغ و عقاب و باز و شاهین
ذکر تو کند در آشیان‌ها

★ نهاد، اغلب در ابتدای جمله می‌آید، اما گاهی بنا به ضرورت شعری و یا در برخی از عبارات، در پایان و یا وسط جمله هم قرار می‌گیرد.

تن زنده، والا به ورزشی است.

روزی ز سر سنگ، عقابی به هوا خاست.

هرگز نرسد به منزل عشق، بی‌بدرقه‌ی تو کاروان‌ها

★ در برخی از جمله‌ها، نهاد حذف شده است. در این حالت، نهاد را از شناسه‌ی فعل تشخیص می‌دهیم؛ بنابراین همواره باید بین نهاد و شناسه‌ی فعل هماهنگی وجود داشته باشد.

- امروز دیر به اداره رسیدم. نهاد: من محذوف

- مراقب رفتارتان با دوستانتان باشید. نهاد: شما محذوف

★ معمولاً برای پیدا کردن نهاد در جمله، از جمله‌ی سؤالی «چه کسی؟» یا «چه چیزی؟» استفاده می‌کنیم.

(پس از تشخیص نهاد، بقیه‌ی جمله، گزاره محسوب می‌شود.)

- مادر مهربانم، آش خیلی خوش مزه‌ای پخته است.

نهاد گزاره

چه کسی آش خیلی خوش مزه‌ای پخته است؟ ← مادر مهربانم: نهاد (مادر: هسته نهاد، م) و مهربانم: مضاف‌الیه و صفت هستند که به نهاد اضافه شده‌اند

- شب شفته است مناجات علی

چه چیزی شفته است مناجات علی؟ ← شب: نهاد